

f l a s h b a c k

Megszolidúl, lecsendesedik a lap zizzenése-susogása ideges ujjaid között, amikor, ferdén kissé, belecsavarod az olivetti STUDIO 46 gumi-ólom ajkai közé, fémgénjeinek szikrázása alá, hogy egyetlen lehetséges eszközöd segítségével megindulj a vaddisznó csapásokon abba sűrűbe, ahol nem lehetsz önmagad, ítéloból átminősülsz vacogó, hebegő megértőjévé az arcodba zuhogó jelzéseknek, mint amikor, vakon szinte, átrobogtál iskolából jövet a magnóliás, négy, címert tartó, fényes szemű oroszán között magasodó szent lászló szobros barokk kerten, hogy az állomással szembeni kőkerítésre kucorogj és a pengő kerekű ideoda gördülő horkanó szerelvényeket lessed, a narancs-efódos pályamunkásokat, akik akkortájt csomagolták ki aznapi szalonnájukat a holdképű, hatalmas óra alatt és csodálatos szertartásossággal enni kezdtek "mint a fegyencek, halálraítéltek" - gondoltad akkor kamaszos borongósággal.

Reggelről reggelre úgy keltél ki ágyadból mint akit kilökdösnek, kítaszigálnak álmaid fakó, keregő színeiből, minduntalan körvonalakat mellőző tereiből, átízadt hátadra kórházira emlékeztető házikabátot veszel, majd felhúзва a negyven évesnél is több, kifogástalanul zümmögő rollót nem tudod legyűrni azt az érzésedet, hogy a világoosság beáramlásának pillanatában a sötétség az, ami megnövekszik mégjobban szobádban, rátelepszik örökké széthányt, sűrűn széljegyzetelt könyveidre, idegenül és

vértelenül, mint ama lázálmok, bódult másnaposságok, delíriumok, révületek, örvénylő szédülések őrzítő magányát mégjobban elmélyítő méltóságos holló, ám olyan hallgatógon a te esetekben, mint egy totomoszlop ...

Nem sokkal később, a jól ismert szoba ablak melletti padján ülve figyeled a vöröses-barna kőből faragott mellszobrot, a kőkorlát körül ólálkodó, sündörgő, valami miatt neked mindig természetellenes, óvatosnak tűnő galambokkal, amint a csiszolt gótbetűs felírásu talapzat körül ügyelnek, vagy pedig a duzzadt víziló profil körül repülnek, olyan jól kiszámított, dísztelen mozdulatokkal mintha valamennyi szobor számára a művész tervezné meg a galambok színét, számát, de még odaillő hangulatukat, modorukat is, a kiflit morzsoló, ezer éveket élő öregasszonyokat, na meg a harangkondulások mélységét, ritmusát ...

"Csak szólítanának már!" - sóhajtasz és máris a veled együtt ülők és várakozók arcát nézed, a palástolhatatlan riadalmat, ami elől legszívesebben arccal a falhoz fordulnál, mint nem először életedben, és persze abbéli félelemedből és szégyenedből is, hogy ismeretlen sorstársaid ugyanazokat a jeleket látják rajtad, ugyanazt a sápadtságot, beesett arcot, ványadt bőrt, ugyanazokat a kimeredő pofacsontokat, vértelen, hideg ajkakat, már-már saját arcodat véled felfedezni mindenkin, azt az arcot, amely éppen ilyen lehetett azokban a hosszú óráknak tűnő pillanatokban, mikor a kéz, valamelyik önmagából kivetkezett ügyeletes kérdező, felemelkedett, hátralendült kissé, hogy megnövelje a tenyér és az arc felülete közötti távolságot, a kellő gyorsuláshoz szükségeset, majd elindult az ösztönösen begörögött, kimerevedett arcizmok felé és nagy sokára csattant csak el, olyan harsányan mint a bádog tetejű házak felett a plasztikbombák.

Ilyenkor ismét unos-untalan kísérő és kísértő olvasmányél-

mányed jutott eszedbe, a mozdulatlanul fergeteges tűz-
vész vers utolsó mondatai: "Nő az éjjel, nő az árnyék,
terjed egyre csendesen / S nem virrad meg - sohasem!",
ez a két sor, amely ágyat vetett beléd, kibérelte magának
szaggatott bensődöt, otthonossá változtatta gondolataidat,
teleszórt a pihéivel tudatodat, hogy aztán ellenérveid ké-
seivel tedd ártalmatlanná, hallgattasd el valamiképpen,
amikor szemtől szemben állsz a kérdező kerekké hízott,
rettenetes arcával és tuszkoló mozdulataival, ott, a hány-
kolódó, izzó, gomolygó, mocskos zöld, a várost ketté szelő
víz partján, melynek tükrében - mindigis úgy láttad - le-
pattognak a szobrok kőfalairól a formák, a körvonalak és
szabaddá lesz maga a szobor, mintha kőedényekből lépne
ki titkosan, anyagtalan, eszmei valójában, úgy mint egy
soha meg nem történt találkozás realitássá szervesült em-
lékképe, lám - magyarázod nagy lendülettel a hivatásáról
pillanatokig megfélekedezett, láthatóan ledöbbszent kérdező-
nek - , hogy lépked ott a víz felett fázósan a szobor,
bebarangolja a várost, nézelődik, bekukkint faarcú szomszéd-
aink konyhájába, fel-le kocog a huzatos tüdejű lépcsőhá-
zakban és semmilyen szándék nem maradhat rejtve előtte.
Kikerekedett, vizenyős szemekkel, egymástól alig eltávo-
lodott élveteg ajkakkal hallgatta a helyenként álcázat-
lanul okító, első hallásra rögeszmésen zagyva fejtegeté-
seidet, míg kisvártatva a közöttetek levő, szinte levegőt-
len úrt váratlanul megtöltötték ide-oda röpködő virsli-
ujjai, fröcsögő, szajkóhangnomban előadott vagy inkább
felmondott mindenre jó kincstári érvei, feltartóztatatlan
zuhatagban, majd az elmaradhatatlan, patkányokkal és sün-
disznókkal ügyetlenül példálózó, megfélemlítésedet szol-
gáló - "amatőr" - fenyegetőzései. A félmagasságig fehérre
mázolt ablakon túl bóbítás fejű tömeg hullámszórt, mintha
a jól ismert, szürkén hömpölygő duna volna, messzire virí-

tó, el-eltűnedező, szervillanás alatt felbukkanó síkos-fehér kacsákkal, villódzó mozdulataiból gyakorta csupán lefele billegésük maradt, néhány kurta szárnycsapás, ideges cvickélés, rúngatózás, valamelyik ragadózó hal szarukávájának éles szorításában: valahogy így vetül pillanatonként némi fény a visszatekintés rácsozott, időről időre elhomályosuló vagy kitisztuló lámpáiból tudatos sötétebb redőire - most is, a kérdező ordító-fuldokló-permetező magyarázkodásai alatt, mintha tovatűnt kalcium-szegény gyermekkorod azóta sem értett szentjánosbogár-tömegmészárlásának szelíd felsejlései volnának a lassan, közönyösen elporoszkáló évek világtalan állat alakú fellegeiben. Új-fent kérdezhetséd idegen-magadtól: miért is mindig az emlékek, miért is mindig az állomások - ahogyan a költő kérdezi valamelyik délamerikai, spanyolországi vagy éppen közép-keleteurópai pályaudvaron rótt versében, nem tudván a vers végére csak finomítani valamit a kérdés évezredes élén és ez az ugyancsak évezredes gesztusa a költőnek végülis nem egyéb - gondolatod tovább- mint egy újabb nyitás az idő dns-láncáiban szunnyadó versek, szobrok, dallamok, képek, épületek előtt, amelyek testet öltenek és befejezetlenek maradnak, mert befejezhetetlenek; elég egy véletlenszerű kép, valamelyik unatkozó gyermek kiáltása, ügyelgése, ki tudja kit utánzó fura bicegése a járda gödrei között, hogy egyszerre szerfelett érzékennyé légy arra, ami benned a nap valamennyi szakában, bármilyen helyzetben - most is! - hasonló intenzitással, egyértelműen elkülönült kontúrokkal történik és visszatörténik, áthelyez és megismétel, az elmúltak lötyögő, kinőtt, ám elnyúlhatetlen jelmezeibe öltöztet és felpattintja annak a most is őrzött kicsi bőrkoffernek a zárait, feszes vitézsujtásos öltözetben, helyke attilában útrakelt szüleid egyetlen hozományát, amelyből, ime!, életre kel - most is, most is! - koffeinos szemgödreivel, csodálatos derűjével Guido,

aki érvényes keresztapádnak vallotta magát úton, de inkább útfélen, sűrű hunyorgások közepette; eme rokoni minőségét bizonyítandó neked ajándékozta irdatlan súlyos írógépét - "ízeltlábú íródeák" - elévülhetetlen öröksége és jelenléte eme mítikus tárgyát.

Még utólag is, annyi céda év távlatából mennyire nehéz megvallanod magadnak, hogy oktalanul szégyenkeztél miatta plexuros, kopaszra beretvált - "kuglifejú" - barátaid előtt, akik csak ritkán fáradtak bele happeningjeinek felidézésébe és félreértésébe.

Guidó!

Művészhez méltó elkötelezettséggel és megszállottsággal halomra készítette a kesztyű kezű bábálatkákat, hegyes füllű, gombszemű egereket; lila, mulatságosan kerek fejű, telefontárcsa orrú malackákat; csilingelő ezüstkígyókat; migrénes tekintetű nyulakat; varrótűkkel előre leszígyonyozott cápákat; valódi szörme farkú monguzokat; vörös, villogó szarvú, bojtos farkú ördögöket - "ez az én városom alkotmányos társadalma" - valamennyi állat a maga finoman kivitelezett és megjelenített jellemével.

Ezekkel kószálta össze-vissza a város utcáit, mindenhol felbukkant, belehajolt a kutakba és tükörképével beszélgetett hosszú órákon át, míg arcába szökkenő vére teljesen elszédítette, vagy pedig mindenféle énekes előadásokat rögtönzött a hol ideges, hol röhögő, nyersen elutasító froclizó kedvű, áporodott sörszagú polgároknak, esetenként utánosta őket nem kis megjelenítő készséggel, amiért is ritkán kerülte el a kedvetlenebb, szénlapát kezű félrészeg munkások harsány durváskodásait.

Guidó temetése csak egyféleképpen lehetett volna hiteles számodra: ha végtisztességet tevő gyülekezet valamennyi tagja mindkét kezén Guido állatkáival jelenik meg a szertartáson, magasan feltartott kezekkel, így, felülről

emlékelve ezt a káprázatos látványt Isten azt hihette volna, hogy gyarló, kegyelemre szoruló hívét a hirtelenül életre kelt állattársadalom kíséri el utolsó útjára, szabálytalanul hömpölyögve a fájdalomtól, követve valamennyire "az embereket te meghagyod halni" bármilyen helyzetben is színpogásra ingerlő lagymatag ritmusát.

Nem így történt: a foszladozó, elszíntelenedett papírkozzorúk zizegésével körülsimogatott, alig néhány, jobbadán koldús külsejű hozzátartozókból álló gyülekezet semmivel sem különbözött a mindenkori temetések hagyományosan nyámogó, lappangó részegséget gőzölgő "isten védtelen báránykáltól".

Köszben - anélkül, hogy emlékképeid folytonosságát megszakíthattad volna - mintha válaszoltál is volna valamit az önmagából végképp kifordult kérdező mindigre pusztítást enlegető fröcsögéseire, valami olyasmit, hogy eszméletlenül sokan lehetnek azok, akik utánad jönnek, a "felleggyűlék", csak jönnek, egyre jönnek a padlások, a pincék elbástyázott zugaiból, ha becsukod szemeidet, akkor is őket látod, a kérdező arcában is őket, az arc, az arc, a történelemmé lett .. és azon is mertél csodálkozni már, hogy éppen most magázott, hiszen eddigi beszélgetéseitek során felváltva önözött, tegezett, vagy a kettő grammatikátlan egyvelegét használta, ha pedig szerfelett dühössé lett a kifogástalanra fényezett asztal lapját markolászta a rezeségéig és olyan tempóban cigarettázott mintha az a három-négy csomag füstté változtatása ahhoz a néhány órás munka idejéhez volna kötve, amíg téskás szemével arcodba mered és vigyorog és kérdez, szakadatlanul kérdez feszülten figyelve rezdüléseidet, mondataid mögöttiségét, vagy fölényes mosolyokkal kijelentve, hogy ők mindent tudnak "úgy is és anélkül is" ...

Ha történetesen elég nyugodt voltál, az ők hangsúlyának

bolterjességét is könnyűszerrel megfigyelhetted, tetten őrlhetted, hiszen lorca-neruda-ritszosz sohasem egy szűk ők-be tartoztak, sohase; sokat gondolhattál volna rájuk, ha úgy átlátsz az idő zsalugáterein, hogy lorca-neruda-ritszosz áttetsző alakja is felsejledjen a nagy lehetőség széles egén az előre vetülő történelem valamelyik alternatívájában ... és amíg ott ültél a kérdező arcával szentől szemben, a forró aprópénzeket összekoccantó júliusi szélben megsejthetted, hogy a lehetőség mindig is a legrejtettebb tartalma a realitás-mezőnek, a legrejtettebb és a legvalóságosabb mégis - és ezen elmosolyodtál, majd végigfutották arcodat a repedezések, mellkasodat, tagjaidat, összetöredezettél mint egy porcelántányér, egy kőkorsó .../

Borongó kamaszossággal gondoltad: halálraítéltek, fegyencek, amint enni kezdtek csodálatos szertartásossággal a hatalmas óra alatt, holdképű szalonnájukat aznapra kicsomagolták a narancsefodos pályamunkások, te lesed a pengő kerekű, ide-oda gördülő, horkanó szerelvényeket az állomással szembeni kőkerítésre kucorodva, miután a négy címert tartó, fényes szemű oroszán között magasodó szent lászló szobros, magnóliás barokk kerten iskolából jövet átrobogtál, vakon szinte az arcodba zuhogó jelzésektől, amelyeknek hebegő, vacogó megértőjéből átminősülsz ítélnővé, már nem lehetsz önmagad a sűrűben, a vaddisznó csapásokon, amelyre egyetlen lehetséges eszközöd segítségével megindultál, mikor az olivetti STUDIO 46 fém-génjeinek szikrázása alá, ólomgumi ajkai közé belecsavarod, kissé ferdén, ujjaid ideges susogása-zizzenése közül a lapot: lecsendesedik, megszeledül.